

je državno nadodvetništvo čulo, da od 51 provincij v cesarstvu jih je 40 natrošenih z nihilizmom, kateri se je razprostil že med vse stanove. V Petrogradskem okrožji vodi nihiliste knez Krapotkin, v guberniji Jaroslav bogati posestnik Pisarev, v okrožji Tambover imoviti trgovec Annev. Nekatere osebe so za ta posel tako navdušene, da je ena dala 40.000 rubljev za njega dosego. Ker so tudi guvernerji take vrste ljudje, stavijo v službe samo take, ki se izpovedujejo nihilističnih načel.

Naposled se je ganil tudi minister notranjih zadev, poslavši okrožnico vsem „visokim in zanesljivim osobam“. Prosi jih, naj uplivajo proti nihilistični povodnji. Vlada, da si ima sredstva, da bi kaznovala krivičnike, se jih neče precej poslužiti. One izgledne osebe naj kažejo posebno mladini, da ne odobravajo nje smotrov; one, ki imajo zrelo sodbo, veliko znanja in dosti izkušenj. A že letos smo se prepričali, da je tudi ta okrožnica imela tako malo vspeha, kolikor vsaka ostalih ministrov. Nihilističnih demonstracij, osobito pri mladini, bilo je tudi potlej. Na to se je pričela Turška vojska, katera je obrnila vse misli na-se, in ki bode uplivala ne samo na stanje naših iztočnih bratov, ampak tudi na notranje stanje Rusije. Vsi prijatelji pa, ne samo Ruske, ampak vsacega pravega in zdravega napredka iz srca želé: da bi to delovanje bilo na korist istini.

Zagreb. „Katolički list“.

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

4.

(Dalje.)

Po teh besedah se je zamolčal Kazančić, tudi Milan ni opomnil ničesar, le težki deh, ki je víl se mu iz prsi, pričal je njegovo veliko notranje ganotje.

„Da“ — začel je zopet Kazančić govoriti — tako je to že tačas bilo odločeno, da bode tvoj rod, dragi car! moral biti glavni pogubitelj svoje domovine, a ti, da si moral umreti zbog njegove krivde. Ali kedo tebe sili“ — povprašal je in nenadoma obrnil se v Milana — „kedo te sili, da si zapustil našo namero o odločilni uri? — Ali zapeljive dražesti tuje ženske, matere bodočim zatiralcem uboge Srbske?“

Milan je glavo vsklonil in desnico položil na svoje srce. „Kakor gotovo svojih grehov odpuščenje upam, da sprosím Boga“ — odgovoril je važno — „tako resnično je to, da nisem poznal njenih dražesti, da-si žalosten čutim njene navzočnosti neodbitno čaralnost; ko bi le nikoli ne bil videl njenega obličja, nikoli ne bi bil slišal njenega glasú!“ — jeknil je in obraz skril v dlani.

„Res je to — res“ — pritegnil je Kazančić — „ne bilo bi nam treba, da bi vso svojo nado naslanjali le na eno stavo; da bi se svojo krvijo napajali Azijska tla — ne bilo bi nam treba, da bi čakali, da nas otmo surovi „ordinci“, ki so hujši in gnjusnejši od poganškega Bisurmana; domača zemlja bi pila kri svojih sinov, padlih v svetem boji, a ko bi že zdaj Srbska ne slavila svojega prerajstva, slavila bi ga gotovo po kratkem časi. A vse to si ti podrl zbog tuje ženske, ki je že davno pozabila na tvojo ljubezen tako, kakor je pozabila na svojo domovino in na svojega Boga — zbog ženske, ki se posmehuje tvoji abotnosti, vsled katere te še čara se sladkimi sanjami davne minolosti.“

„Nehaj! za Boga, nehaj!“ — poprosil je Milan in roci stegnil proti njemu, tresel se je vès njegov život.

„Uh, za vraga!“ — govoril je neomajljivi Kazančić goreče dalje — „ne bodi dalje nje igrača, ne slepar, raztrgaj njenih čaralnostij vezi! vrzi se k nam, k svojim davnim pobratimom, in kakor sicer, tako se bomo jutri drug poleg drugega topli z „ordincem“; upremo se mu, zato da bomo na razvalinah Bajazetove carevine zavriskali: Angora za Kosovo, a prvi med osvoboditelji svete domovine bode lesketal vojvoda Milan Topličanin!“

Po teh besedah ga je prijel za obe roci, potegnil k svojim prsim, pritisnil na-nje — in ognjeno je dalje govoril: „Kolikrat sva tako-le počivala na svojih srcih! kolikrat sva drug drugega prsi zaslanjala in varovala Bisurmanskih jataganov! — kolikrat se je mesila naša kri na večno pobratimstvo! — ali moreš na vse to pozabiti zbog zapeljive ženske, neverne Bogu, domovini in tebi? — Ne, to ni mogoče, na tem mojem vernem srci gine njene čaralnosti vražja moč, v mojem naročji se vrneš k svojim, radostno bodo zavriskali!“

Milan je pobratima krčevito pritisnil na svoje prsi, da bi bil v kakem drugem moškem, ne tako orjaških pleč, deh zaostati moral; izvil se je iz njegovega naročja, stopil je nazaj, razgolil prsi in z otožnim, a vendar odločnim glasom spregovoril: „Ivan Kazančić, dragi moj pobratim! zahvaljujem se ti za ljubezen, ali s teboj vred vrniti se ne morem, ne smem, veže me prisega, a ne veže me, da bi se svojo smrtjo odstranil poslednjo in jedino zapreko naših namer, svoje domovine bodočnost; ná, tū so moje prsi, le tvojega kinžala sunljaj me pomiri s teboj in z mojo domovino!“

Kazančić je nemo pogledal ga, skoro zmóčen, kakor kak vinsk človek, divje je strmelo njegovo oko, velika žalost je strmela iz njega, že je segnil k pasu, h kateremu je kinžal bil pripet za verižico, nenadoma pa umaknil roko, pljunil in opomnil: „Kakor te sline ni spomina ne bode, tako najinega pobratimstva ni več duha, iz svoje pameti in iz svojega srca naj bode s korenino vred izruvano po tem trenutji; ti pa, nevreden, da bi te usmrtila moja roka, ti živi kot žrtva svojega odpadništva“.

Po teh besedah se je obrnil od njega in urno je korakal k Lazarjevičevemu spremstvu.

Milan je — kakor k zemlji prikovan, izbuljenih oči gledal za odhajajočim, mrtvaški mu je obledel obraz, stresnilo ga je to, kakor vihar stresne osamelo hojo, moral se je prijeti šotorovega slopa, zato da ni zgrudil se na zemljo.

„Tudi smrt mi je toraj odrekel“ — zaječal je — „a jaz moram živeti Bisurmanski carevini na brambo. Jezus Kristus, usmili se me!“

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko in Hrvaško književstvo.

Pred nami leži mnogo novih knjižic, o katerih radi pohvalno in priporočilno spregovorimo.

* *Kocenov zemljepis za narodne šole*, poslovenil Iv. Lapajne; na svitlo prišel v Mariboru. Knjižico to priporoča že samo ime gosp. Kocena, zemljepisnega strokovnjaka in pa ime g. Lapajneteta, ki je izvirnik lepo poslovenil. Namenjena je v prvi vrsti ljudskim šolam, al želeli bi jo v vsaki hišici tudi našega ljudstva v poduk mladim in starim. Cena jej je le 15 krajc.

* *Učitelj Dobrašín*. Podučna povest Slovincem; po Hrvatskem izvirniku J. Trnskega poslovenil Ivan Lapajne, na svitlo prišel v Mariboru. Tudi to mično

Naši dopisi.

knjižico, kateri je cena le 8 krajc., toplo priporočamo šolskim, čitalničnim in drugim knjižnicam.

* *Poduk o ženskih ročnih delih za učiteljice, učiteljske pripravnice in gospodinje.* Spisala Ana Stumpf, nadučiteljica na c. kr. dekliški šoli v Trstu. — Kar častita učiteljica, rojakinja naša, v naslovu te knjižice obeta, na 7 póláh tega delca zvesto spolnuje. Želeli bi zato to knjigo posebno v rokah vseh naših ljudskih učiteljic ne le, da vedó v nauku ročnih ženskih del in gospodinoznanstva prav postopati, temuč da si tudi prilastijo podučevanje v čednem slovenskem jeziku. Cena je 80 krajc.

* *Marjetica.* Izvirni roman, spisal Anton Koder, na svitlo prišel v Mariboru. Knjižica ta pod modèrnim naslovom „romana“ popisuje dogodbe iz kmečkega življenja jako mično in v lepi slovenščini. Če tudi se to in uno ugovarjati more bistvu te povestice, staviti smemo „Marjetico“ vendar v vrsto dobrih leposlovnih domačih proizvodov, ki bi se z enako pravico imenovala „Marjetica, povest iz domačega življenja.“ Cena tej knjižici je 70 krajc.

* *Njemačko-hrvatsko nazivlje pri podučevanju ženskoga ročnoga posla u pučkih i gradjanskih školah.* Trudom And. Hajdenaka, učitelja kralj. mužke vjezbavnice. U Zagrebu. — Mali ta besednjak učiteljicam in učenkam za nemška imena vseh reči, ki se tičejo ročnih ženskih del, podaja hrvatska imena, da se tako tuje besede odstranijo iz domačega jezika. Ker tudi naša slovenščina je polna taciñ tujik, ki nam jezik kazijo, priporočamo ta slovarček tudi onim našim učiteljicam, ki v svojem poslu niso rade nemškute. Če tudi delce Hajdanakovo ni še popolno, ima vendar mnogo dobrih slovanskih izrazov in je zato priporočila vredno.

* *Družba sv. Mohora* je razposlala svojim udom sledeče knjige: „Koledar za leto 1878“, ki obsega tudi imenik vseh društvenikov, katerih šteje zdaj 25.863, zabavne članke in zgodovino društvenega razvitka počeniš od leta 1860., katero je spisal prof. Andrej Einspieler, dalje „umnega kmetovalca“ III. snopič, od Fr. Povšeta, ravnatelja slovenskega oddelka deželne kmetijske šole v Gorici, — „občne zgodovine“ 4. zvezek od prof. Stareta, — „Križem sveta“, zgodovinska povest od Val. Slemenika, — „Kristusovega življenja in smrti“ II. dela 5. snopič od prof. Štef. Kociančiča, — „Nebeške hrane“ II. del od Fr. Kosarja, kanonika v Mariboru.

Mnogovrstne novice.

* *Koliko stane en vojak?* — Največ stroškov prizadene Angležem izdržavanje vojakov, ker en sam vojak stane jih na leto tisoč goldinarjev, če je le res, kakor pravijo širokoustne Angleške „kramarske duše“. Za Anglijo pride Rusija, katero stane vojak blizo 500 gold., blizo toliko stroškov prizadene francosk vojak; belgiški stane 400 gold., nemški tudi toliko, turški in italijanski po 370 gld.; danski 320 gold.; avstrijski pa med vsemi najmanj, namreč 288 gold. — Od državnih prihodkov se potroši za vojaštvo: na Ruskem 34 gold., na Angleškem 33, na Francoskem 32, na Danskem 29, v Nemčiji 27, v Turčiji 23, v Belgiji 21; v Avstriji po 19 gold. od sto; le v Italiji in na Španjskem še manj, namreč po 16 gold.

Iz Rusije 20. oktobra. 7. — Proračun, ki ga je te dni izdal colni urad o vnanji trgovini za 7 prvih mesecev letošnjega leta, je najlepše spričalo, kako Ruski narod ume ceniti svoje položnje in svojo dolžnost gledé očetnjave in samega sebe v težkem času vojske in kake moči ima ta narod, ki mu v bodočnosti obetajo veliko slavo in veljavo ter prvo mesto med omikanimi narodi. V dolgem času miru se je ta narod počasi, pa krepko pomikal naprej na poti omike in blagostanja; v kratkem času današnje vojske pa je storil velik korak v razvitji umnega gospodarstva, kakor dokazujejo številke imenovanega računa. To je posebno razvidno, ako se primerjajo številke uvožnje in izvožnje od 1. januarija do 31. avgusta letošnjega leta s počeznimi številkami ravno teh mesecev preteklega petletja. Tako na pr., se je kave v 7 mesecih imenovanega petletja uvaževalo po 244.000 pudov; letos v imenovani dobi le 127.000 pudov; — vina v sodih poprej po 596 t. p., letos 126 t. p.; vina v botilijah poprej po 222.000 botilij, letos 66 t. b.; šampanskega poprej po 697 t. b., letos 68 t. b.; tobaka poprej po 135.000 pudov, letos 58 t. p.; olja poprej po 877.000 pudov, letos 280 t. p.; pavoljnih tkanin poprej po 61.000 pudov, letos 18 t. p.; volnenih tkanin poprej po 6000 pudov, letos 2000 pudov; platna poprej za 1½ milijona rubljev, letos za pol milijona rubljev; svile poprej po 9000 pudov, letos 3000 pudov; tako se je izmanjšila za 2/3 uvožnja tudi vseh drugih stvari, katere se k nam uvažvajo, ki se pa ali tudi doma pridelujejo, ali pa se shaja brez njih. Nasproti pa so se jako povišale številke tistih stvari, katere Rusija drugim deželam prodaja, tako na pr. žita se je poprej v prvih 7 mesecih prodalo po 12½ milijonov četvrti, letos pa skoraj 18 milijonov četvrti do nove letine; lanú prej 5½ milijonov pudov, letos 8½ milijonov pudov. Posebno pa se je spremenila trgovina s sladkorjem v prid Rusije, tako, da bi komaj verjeli, ko bi ne videli oficijalnih števil. Sladkor se je prej uvaževal in sicer uvožnja je presegala izvožnjo za 20.000 pudov; letos pa se ga je upeljalo le 1500 pudov, izvozilo pa 3 milijone pudov sipečega in 110.000 pudov rafinata. Glavno je žito, lan in kakor se vidi, od zdaj bo tudi sladkor. Samo dva pridelka: žito in lan dajeta že prednost izvožnji nad uvožnjo sploh.

Colni račun je dal „Moskovskim Vedomostjam“ povod k jako zanimivi premišljavi; naj jedro tega članka tukaj prevodim čitateljem „Novic“. Rusija je poslednjih pvajset let mnogo koristnega delala in v nekaterih zadevah storila več, kakor marsikak drug narod v 200 letih. Posebno vidni rezultati naše delavnosti so: v sferi notranje politike osvobodnje kmečkega stanú, v sferi omike šolske reforme, v sferi gospodarstva razvitje železnih in drugih cest in potov za občila na suhem in na vodi. Vendar priznati moramo, da delali smo tako, kakor da bi nam bil zagotovljen večni mir; naša vlada ni mislila na to, da nas more kdo proti naši želji primorati k vojski. Naša vlada ni storila nič, da bi bila naša blagajnica pripravljena tudi za čas vojske. Naša vlada je pridno nabirala denar samo za poplačanje obresti državnih dolgov in deloma za pogašenje samih dolgov, tako da obresti za 1878. leto že ležé gotovi v blagajnici. To je prav pošteno in pametno, al vlada bi bila lahko kaj več storila. Koliko srebra in zlata bi bila ona lahko nakupila v 20 letih! naš kredit bi od vojske prav nič ne trpel. Ker so nas prisilili vojevati, predno smo mi le mislili delati kake priprave za vojsko, se je naš kredit omajal, posebno ker vlada v naglici bolj kakor je treba nakupuje zlato; zato je naš papir-